

บทที่ 3

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยการมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวน 31 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 511 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยเทียบจำนวนประชากรกับกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง 219 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของข้าราชการครูในสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระแก้ว เขต 2

ที่	ขนาดสถานศึกษา	ประชากร (จำนวนคน)	กลุ่มตัวอย่าง (จำนวนคน)
ขนาดเล็ก			
1.	กองทัพบกอุทิสบ้านหนองไผ่	6	2
2.	หนองบัวสันติสุข	6	2
3.	ทับทิมสยาม 03	7	3
4.	บ้านเจริญสุข	5	2
รวม		24	9
ขนาดกลาง			
1.	บ้านมะกอก	12	5
2.	บ้านโคกทหาร	10	4
3.	บ้านแสง	11	5
4.	บ้านโคกแจง	11	5
5.	บ้านโคกปราสาท	10	4
6.	เพชรรัตนราชสุดา	13	6
7.	บ้านทัพไทย	10	4
8.	บ้านไทยสามัคคี	9	4
9.	บ้านทดวงค์สมบูรณ์	10	4
10.	ประเสริฐ – น้อย รุจิรวงศ์ 1	9	4
11.	บ้านทัพเยี่ยม	11	5
12.	บ้านแก้วเพชรพลอย	10	4
13.	กองทัพบกอุทิสบ้านใหม่ไทยถาวร	10	4
14.	บ้านตะโก	12	5
รวม		148	63

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ขนาดสถานศึกษา	ประชากร (จำนวนคน)	กลุ่มตัวอย่าง (จำนวนคน)
ขนาดใหญ่			
1.	อนุบาลตาพระยา	25	11
2.	ตาพระยา	64	28
3.	บ้านโคกเพ็ริก	22	9
4.	บ้านกะสัง	19	8
5.	บ้านรัตนะ	11	5
6.	ชัยม่วงวิทยา	24	10
7.	บ้านโคกลาน	21	9
8.	บ้านหนองผักแว่น	30	13
9.	บ้านนางามมิตรภาพที่ 131	29	13
10.	บ้านโลกไพล	23	10
11.	วัดหนองตม	23	10
12.	ทัพราชวิทยา	27	12
13.	บ้านกุดเวียน	21	9
	รวม	339	147
	รวมทั้งสิ้น	511	219

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบพิสัยเต็ม (The Full Range Model of Leadership) ตามทฤษฎีของแบส และอโวลิโอ (Bass & Avolio, 1990, p. 19) ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุง

มาจากแบบสอบถามภาวะผู้นำของ กิจสุพัฒน์ ศรีภักดิ์ (2549, หน้า 91-96) ที่สร้างขึ้นโดยแบบสและอโวลิโอ (Bass & Avolio, 1990) เพื่อสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีทั้งหมด 50 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ (Rating Scale) โดยวัดภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leadership) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย (Laissez-Faire Leadership) มีจำนวนข้อในแต่ละประเภท ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leadership) มี 27 ข้อประกอบด้วย
 - 1.1 การสร้างบารมี หรืออิทธิพลเชิงอุดมการณ์ (Charisma or Idealized Influence) มี 10 ข้อประกอบด้วย ข้อ 1 ถึงข้อ 10
 - 1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation) มี 6 ข้อประกอบด้วย ข้อ 11 ถึงข้อ 16
 - 1.3 การกระตุ้นเข้าปัญญา (Intellectual Stimulation) มี 6 ข้อประกอบด้วย ข้อ 17 ถึงข้อ 22
 - 1.4 การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล (Individualized Consideration) มี 5 ข้อประกอบด้วย ข้อ 23 ถึง ข้อ 27
2. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) มี 16 ข้อประกอบด้วย
 - 2.1 การให้รางวัลอย่างเหมาะสม (Contingent Reward) มี 6 ข้อประกอบด้วย ข้อ 28 ถึง ข้อ 33
 - 2.2 การบริหารแบบวางเฉยเชิงรุก (Active Management-by-Exception) มี 5 ข้อประกอบด้วย ข้อ 34 ถึง ข้อ 38
 - 2.3 การบริหารแบบวางเฉยเชิงรับ (Passive Management-by-Exception) มี 5 ข้อประกอบด้วย ข้อ 39 ถึง ข้อ 43
3. ภาวะผู้นำแบบตามสบาย (Laissez-Faire Leadership) มี 7 ข้อประกอบด้วย ข้อ 44 ถึง ข้อ 50

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำจากเอกสารและตำราทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาและปรับปรุงแบบสอบถามภาวะผู้นำของ กิจสุพัฒน์ ศรีกระโทก (2549, หน้า 91-96) ที่สร้างขึ้นโดย เบส และอโวลิโอ (Bass & Avolio, 1990)

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษา และความครอบคลุมทางเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรง ถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่เที่ยงตรงและมีความสมบูรณ์ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.การดี อนันต์นารี อาจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรม
การบริหารและ ผู้นำทางการศึกษา	อาจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรม
การบริหารและผู้นำทางการศึกษา
4.2 ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู	อาจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรม
การบริหารและผู้นำทางการศึกษา
4.3 นายศักดิ์ชัย บรรณสาร	ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว
เขต 2

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา อำเภอดาพระฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) รายข้อ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item Total Correlation) ปรากฏว่า ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .38 ถึง .87 และความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ .85

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนหนังสือรับรองจากภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 219 ชุด ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้าราชการครูในสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ทั้ง 31 โรงเรียน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับจำนวน 219 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม ไปดำเนินการลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS

4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

เกณฑ์ในการให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนที่กำหนดไว้ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีทั้งหมด 50 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

คะแนน	ระดับการปฏิบัติ
5	มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
4	มีระดับการปฏิบัติมาก
3	มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
2	มีระดับการปฏิบัติน้อย
1	มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนและการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับใดโดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Science for Windows) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว (One -Way ANOVA) และประสบการณ์การปฏิบัติงาน ใช้การทดสอบค่าที ($t - test$)